Posamezni izvod 40 grošev, mesečna naročnina 2 šilinga.

V. b. b.

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

RESNICE O NOVI JUGOSLAVIJI NE MORE SKALITI NOBENO ŠE TAKO UMAZANO OBREKOVANJE.

LETNIK VI | CELOVEC, V SREDO, 11. IV. 1951 | ŠTEV. 26 (395)

Brezplodna pogajanja v Parizu

Ko je v začetku novembra minulega leta Sovjetska zveza popolnoma nepričakovano ponovno sprožila vprašanje konference zunanjih ministrov štirih velesil — Združenih držav Amerike, Velike Britanije, Francije in Sovjetske zveze —, se je med temi začela dolga doba izmenjavanja not in dogovorov. Šlo je predvsem za to, kdo bo komu več očital, koga bi razglasili za odgovornega, da se je mednarodni položaj tako daleč zaostril. In kako brezplodno je bilo vse to medsebojno obmetavanje, ko so se zastopniki teh držav kljub vsemu znašli za skupno konferenčno mizo v Parizu.

Seveda pa pot do konference ni bila kratka; napisati je bilo treba nebroj not in resolucij, treba je bilo očitati drugim, kar so zakrivili prvi, le-ti pa so seveda morali zvaliti vso krivdo spet na svojega nasprotnika in tako se je vlekla diplomatska „vojna" dolge mesece, ne glede na to, da si človeštvo prej ko slej želi le končno pomiritev in mirno rešitev vseh spornih vprašanj, ki razdvajajo velike sile. Ne glede na to, da si tudi nemški narod želi le mir, saj je že dovolj trpel in žrtvoval vsled političnih pustolovščin, v katere so ga zvabili v zadnjih desetletij, ne upoštevajoč vsega tega je morala Sovjetska zveza očitati zapadnim silam, da oborožujejo Zapadno Nemčijo, ker ima tudi sama slabo vest zaradi mnogoštevilne oborožene „ljudske policije" v Vzhodni Nemčiji, in tudi zapadne države so bile prisiljene, da Sovjetsko zvezo dolžijo oboroževanja njenih satelitov, kajti one same so skovale atlantski pakt.

Tako je šlo sem in tja vsedotlej, da so zapadne sile v svojem odgovoru na sovjetsko noto predlagale, naj bi se najprej sestali namestniki zunanjih ministrov na sestanku, kjer bi pripravili dnevni red za konferenco Velikiih štirih. Ta sestanek je bil predviden za 5. marc in je že izgledalo, da bo ostalo spet vse brez uspeha, kajti Sovjetska zveza si je pustila čas in dala svojo privolitev za razgovore šele 1. marca. Nekoliko kriivo na tem je bilo zadržanje treh zapadnih sil, ki so hotele razpravljati na sestanku tudi o drugih vprašanjih, pa ne samo o vprašanju demilitarizacije Nemčije, kot si je želela Sovjetska zveza.

Po premostitvi zadnjih zaprek so se namestniki zunanjih ministrov dne 5. marca sestali na svoji prvi seji. Kakor pa je bilo pričakovati, so nastale težkoče že takoj ob začetku. Medtem ko so zapadni zastopniki predlagali, naj bi na konferenci zunanjih ministrov razpravljali o vzrokih za današnjo mednarodno napetost, o vprašanju sklenitve mirovne pogodbe z Nemčijo in vprašanju enotnosti Nemčije, je stala SZ na stališču, da je treba obravnavati vprašanje uporabe potsdamskega sporazuma o demilitarizaciji Nemčije, vprašanje sklenitve mirovne pogodbe z Nemčijo, umika zasedbenih sil in zmanjšanja oboroženih sil štirih velesil. Ker pa bi to pomenilo prepoved zopetne oborožitve Nemčije, ki bi onemogočila njeno sodelovanje v atlantskem paktu, so to zastopniki Zapada takoj odklonili, sovjetski zastopnik pa je v zvezi z vprašanjem avstrijske pogodbe začel po stari navadi govoriti o Trstu.

Najbolj važno vprašanje tako za Zahod kot tudi za Vzhod je seveda vprašanje Nemčije, zato so prav tukaj naleteli na največje ovire. Samo kompromisni predlog zapadnih zastopnikov, ki ga je sovjetski delegat sprejel šele po večdnevnem zavlačevanju, je zaenkrat omogočil nadaljevanje razgovorov.

Že šesti teden se zdaj vlečejo posvetovanja v Parizu in še vedno ni izgledov, da bi v doglednem času prišli do zadovoljive rešitve. Glavno delo vidijo posamezni delegati v tem, da enkrat eni in potem drugi od seje do seje spreminjajo točke svojih dosedanjih predlogov, da eden drugega obtožujejo kršitve potsdamskih sklepov o Nemčiji itd., v bistvu pa so od končnega uspeha oddaljeni prav tako daleč kot v začetku.

Šest tednov brezplodnega razpravljanja in izrabljanja konference v propagandne smotre je pač dokaz, da doslej ni ne na eni ne na drugi strani dovolj iskrene pripravljenosti za končno rešitev spornih vprašanj, ki bi omogočila mirno ureditev mednarodnega položaja.

ZVEZA SLOVENSKIH IZSELJENCEV
Celovec, Salmstrasse 6.

Vabilo

Vabimo Vas na redni letni občni zbor Zveze slovenskih izseljencev, ki bo na obletnico naše izselitve, v soboto, dne 14. aprila 1951 ob 9. uri dopoldne v gostilni Roth v Celovcu z naslednjim dnevnim redom:

1. Otvoritev in pozdrav.
2. Komemoracija.
3. Poročilo o delu Zveze slovenskih izseljencev in o njenih naporih za dokončno popravo škode.
4. Volitve.
5. Slučajnosti.

Vsak izseljenec naj se zaveda, da je to naš praznik! V očigled naporov Zveze za koristi izseljencev je dolžnost vsakega, da pride.

Milka Wieser, l. r.
Tajnik.

Vinko Gröblacher, l. r.
Predsednik.

Egipt zaskrbljen zaradi Sudana

Sudanski generalni guverner je na podlagi glasovanja v sudanskem zakonodajnem odboru, ki se je izrekel za čim prejšnjo vzpostavitev avtonomne vlade v Sudanu, sklenil sklicanje komisije, ki naj sestavi načrt za sudansko ustavo. Ta sklep sudanskega generalnega guvernerja pa je izzval v Egiptu živahne komentarje.

Egiptovska vlada se je takoj, ko je izvedela za ta sklep, sestala na seji ,da pregleda nastali položaj. Po končani seji pa je minister za vprašanja Sudana Ibrahim Farag izjavil napram novinarjem: Sklep generalnega guvernerja, ki se sklicuje na glasovanje v zakonodajnem odboru, Egipta nikakor ne veže in ga egiptovska vlada v nobenem primeru ne more priznati ali odobriti, ker Egipt tudi ne priznava sedanjega režima v Sudanu, ki ga je vzpostavila Velika Britanija. S tem sklepom pa bi hotela Velika Britanija razdeliti nilsko dolino in ustvarjati nasprotja med prebivalci severnega dela doline — Egiptom in južnega dela — Sudanom.

Nato je minister zatrdil, da tudi Egipt želi avtonomijo Sudana, toda ne v taki obliki, kot jo predvideva generalni guverner, marveč v okviru enotnosti Nilske doline in pod egiptovsko krono. Izrazil je tudi upanje, da velika večina sudanskih domoljubov, ki se strinjajo glede avtonomije z Egiptom, ne bo nasedla lepim obljubam.

Tri nove kitajske armade v Koreji

Po poročilih iz Washingtona so pred kratkim prispele v Severno Korejo tri nove kitajske armade, ki štejejo približno 100.000 vojakov. Prav tako je razvidno iz teh poročil, da so se znatno povečale tudi kitajske letalske sile v Mandžuriji in naj bi bilo po sicer nepotrjenih podatkih zdaj 3000 letal na mandžurskih letališčih.

O Mandžuriji se zadnje dni sploh mnogo govori in je tja prispelo baje več divizij sovjetskih „prostovoljcev", ki jih spremljajo letala na reakcijski pogon. Ti dogodki so izzvali veliko zanimanje tudi v ameriških vojaških krogih. Predsednik ZDA Truman je imel v zvezi s tem tajna pogajanja s šefom ameriškega generalnega štaba generalom Bradley-jem in ameriškim obrambnim ministrom Marshallom.

Reorganizacija zvezne vlade FLRJ

V Jugoslaviji je postajala zadnje čase potreba po reorganizaciji zvezne uprave vedno večja.

Zato je Prezidij Ljudske republike Jugoslavije pretekli teden sklenil preureditev zvezne vlade in bodo zdaj vse glavne panoge gospodarstva prenesene na vlade posameznih republik, medtem ko so jih doslej upravljala ministrstva zvezne vlade. Še naprej ostanejo v pristojnosti zvezne vlade samo tiste panoge, ki to že po svoji gospodarski in tehnični ureditvi zahtevajo; to so železniški, prekooceanski in letalski promet.

Preureditev zvezne vlade je obrazložil na seji Prezidija Ljudske skupščine FLRJ predsednik gospodarskega sveta in član Prezidija Boris Kidrič, ki je poudaril, **da pomeni reorganizacija korak več v družabnem razvoju Jugoslavije, ki se je začel z ustanovitvijo delavskih svetov, ki danes upravljajo gospodarska podjetja namesto organov državne uprave. Ta proces spreminja državno lastnino v njeno višjo obliko — v vseljudsko lastnino pod upravo neposrednih proizvajalcev. To pomeni sistematično in dokaj hitro odmiranje državnih funkcij na področju družbenega gospodarstva**

Kidrič je nadalje poudaril, **da bodo po tej reorganizaciji republiške vlade samostojno upravljale gospodarstvo na svojem ozemlju. To je še en dokaz enakopravnosti jugoslovanskih narodov in dosedanjega reševanja nacionalnega vprašanja v Jugoslaviji. Reorganizacija pomeni obenem zmanjšanje državnega aparata v administraciji in dokazuje, da gre Jugoslavija po poti dejanske izgradnje in krepitve socialistične demokracije.**

Ob škodljivi polemiki

Strankarstvo, kakršno se je razvilo po minuli vojni v Avstriji, se nikdar ne razgali na tako zopern in oduren način, kakor takrat, kadar se bližajo splošne volitve. V tekmi za glasove se politični duhovi razgrejejo do take stopnje, da pričnejo zgubljati razsodnost celo ljudje, ki hočejo sicer veljati za preudarne in resne. Čim nad političnim nadsprotnikom ne morejo več triumfirati s stvarnimi argumenti in s prepričljivostjo svojih papirnatih programov, se zatečejo k natolcevanju in zmerjanju ter se ne ustrašijo niti pred očitno in golo lažjo. Mine jih vsa razsodnost ter postanejo gluhi in slepi za vsak trezen premislek. Da tak način političnega izživljanja ne more koristiti niti razvoju demokratičnega življenja v državi niti utrditvi miru, temveč je lahko samo voda na mlin tistih, ki oboje sovražijo ni treba posebej poudariti.

V posebno stopnjevani obliki se vse to vedno znova pokaže pri nas na Koroškem. Na tleh, kjer je bil dolga desetletja načrtno gojen šovinizem, se ob volitvah vedno zopet razbesnijo temni duhovi preteklosti. Ti bi si radi podaljšali življenje s sejanjem sovraštva med Slovenci in Avstrijci in z ustvarjanjem strupenega vzdušja, ki naj bi preprečilo pomiritev, zbližanje in prijateljsko povezanost obeh ljudstev.

Vse to doživljamo tudi ob prvih splošnih volitvah državnega prezidenta. Načelna in sama po sebi umevna odločitev DF, da bomo koroški Slovenci podprli kandidata avstrijskih delovnih množic, je zadoščala, da so prilezli skoraj istočasno na dan vsi, ki bi radi kovali političen kapital s pomočjo šovinističnega hujskanja proti našemu ljudstvu.

Nič se nismo čudili nad izpadi nacistov, ki živijo od netenja nacionalnih strasti. Še manj nad izbruhi kominformovcev, saj je njihov glavni posel ščuvanje enega naroda proti drugemu po vzorcih, ki jih obvezno sprejemajo od svojih mojstrov iz inozemskih central. Mnogo manj razumljivo pa je, da se podajo na isto spolzko pot politični faktorji, ki pred javnostjo nosijo odgovornost za vse škodljive posledice svoje politične kratkovidnosti.

Ne bomo se ustavljali ob psovkah in žalitvah, s katerimi zadnje tedne obmetava celovška „Volkszeitung" koroške Slovence. Tudi na zlonamerna podtikavanja, nesramne diskriminacije in gorostastne laži se nam zdi pod častjo odgovarjati. Ne moremo in ne smemo pa molčati k neodgovornim poskusom načrtnega podkopavanja še tistih nekaj temeljev za bodoče boljše odnose med avstrijskim in slovenskim ljudstvom na Koroškem, ki jih je z vztrajnim prizadevanjem dobromislečih na obeh straneh uspelo že položiti. Prav tako moramo ostro obsoditi pisanje omenjenega lista, ki je usmerjeno v to, da bi otežkočilo in zavrlo zalaganje za razvoj dobrih odnosov s sosedno državo, odnosov, ki so se v korist narodov obeh držav komaj pričeli razvijati. To škodljivo početje si lahko tolmačimo samo s tem, da so v krogih, ki jih povezuje „Volkszeitung", ponovno prevladali nepomirljivi šovinisti Steinacherjevega kova, ki sanjajo o napadalnih mostiščih medtem ko so miroljubna ljudstva vedno bolj prepričana o potrebi graditve mostov med državami in narodi.

Strinjamo se s socialistično „Neue Zeit", ki je v polemiki s „Volkszeitung" zapisala: „Kar Koroška potrebuje, je predvsem mir ter pametni, na spoštovanju medsebojnih potreb zgrajeni odnosi s sosedom na jugu". Kritično pa moramo ugotoviti, da se je končno podala tudi „Neue Zeit" na isto raven nestvarne polemike kakor „Volkszeitung", čim je po njenem zgledu šla po poti diskriminacije borbe našega ljudstva za pravice, ki mu kot delu slovenskega naroda pripadajo. Tozadevno imamo koroški Slovenci ne glede na politično razcepljenost celo vrsto skupnih pogledov. Demokratična fronta je svoj nacionalni program formulirala in poslala zvezni vladi na Dunaj že poleti 1949 in je deželnemu glavarju pred tremi meseci predloženi osnutek tako imenovanega „Narodnega sveta" več ali manj le kopija programa Demokratične fronte. Slikati te okvirne poglede na enakopravnost našega ljudstva kot ogrožanje interesov Avstrijcev na naši zemlji ter ustvarjati v avstrijski javnosti paniko z zlobno trditvijo, da kdor koli na Koroškem stremi za „slovenizacijo skoro cele Koroške", je prav tako neodgovorno prostaško zmerjanje našega ljudstva s strani tradicionalnih šovinistov, ki hočejo za vsako ceno preprečiti, da bi tudi naše ljudstvo bilo deležno vsaj tiste osnovne enakopravnosti, ki je lahko najtrdnejša podlaga za dobro in mirno sožitje med sosedi.

Demokratično vest, na katero se v zvezi s pravicami koroških Slovencev trka „Neue Zeit" v oportunistični polemiki z nazadnjaki v ÖVP, koroški Slovenci pojmujemo po učiteljih demokracije in napredka tako, da se morajo besede skladati tudi z dejanji. Zlorabljanje demokratičnih načel v trenutne politične špekulacije pa ljudstvo prej ali slej oceni kot hoteno ali nehoteno podporo onim, katerim je enakopravnost koroških Slovencev prav tako trn v peti kakor utrditev demokracije in razvoj napredka v republiki Avstriji.

GLAS IZ LJUDSTVA

Iz Št. Jakoba v Rožu smo prejeli pismo, iz katerega je razvidno, s kakšnim zanimanjem spremlja naše ljudstvo dogodke v svetu, še prav posebno pa pri nas na Koroškem. Med drugim je v tem pismu rečeno:

Čeprav smo tukaj v veliki večini navadni kmetje, brez vsakršne višje šolske izobrazbe in nas kaj radi imenujejo „neumno kmečko ljudstvo", se kljub temu živo zanimamo za vse, kar se dogaja doma in po svetu. Bolj pri srcu so nam seveda dogodki na domačih tleh, saj smo večkrat tudi sami priče, kako se razvijajo posamezne stvari.

Zadnje dni smo mnogo čitali v časopisih o nekem predvolivnem govoru, ki ga je imel nekje v Krški dolini namestnik deželnega glavarja Ferlitsch. Prav tako smo iz časopisja razvideli, da se drugje čudijo, kako je mogel vodilni mož iz koroške ÖVP govoriti kaj takega, očitajo mu veleizdajstvo, izdajstvo avstrijske ustave, na katero je prisegel, in podobne take stvari.

Tudi mi bi se čudili temu, kako da je danes, prav pred volitvami zveznega prezidenta, kaj takega mogoče, res, tudi mi bi se čudili, ako bi imeli za to kakšen vzrok. Toda nimamo ga, kajti zakaj naj bi nas začudil govor tistega g. Ferlitscha, ki nas je že obiskal tudi v našem domačem kraju in nam ostal v prav dobrem spominu. Poglejmo torej za nekaj let nazaj:

Bilo je leta 1937, samo nekaj mesecev pred vkorakanjem nacističnih čet v Avstrijo, ko so pri nas v Št. Jakobu pripravljali slovesno odkritje plebiscitnega spomenika. Takrat smo morali Slovenci mnogo preslišati in pretrpeti, saj je nacizem v Avstriji že zelo visoko dvigal svojo glavo, Posebno strupeni so bili naši nasprotniki, v veliki večini ilegalni nacisti, prav tiste dni, ko so slavili odkritje spomenika.

S slavnostjo ob odkritju so očitno hoteli dokazati, da je tudi Št. Jakob popolnoma nemški, ker pa se domače ljudstvo ni pustilo izrabljati v njihove šovinistične namene, so privlekli za 4. in 5. september 1937 — takrat namreč je bila „velika slavnost" — v Št. Jakob svoje pripadnike iz vseh krajev. Navzoči so bili tudi zastopniki raznih ustanov, organizacij in oblasti, med mnogimi drugimi Maier Kaibitsch, Fritz in podobni, koroško deželno vlado pa je zastopal — Ferlitsch, tisti Ferlitsch, katerega govoru v Krški dolini se zdaj čudijo.

In ta Ferlitsch je leta 1937 sodeloval in celo govoril na prireditvi, ki je bila popolnoma nacističnega značaja, na tisti prireditvi, na kateri so sodelovali ilegalni SA-jevci v belih srajcah in belih nogavicah, na kateri je govoril tudi Maier Kaibitsch in že takrat navduševal mladino v velenemškem duhu, na kateri so udeleženci med „Sieg Heil" — klici pozdravljali z dvignjeno roko — z nacističnim pozdravom, na prireditvi, ki jo je sam Maier Kaibitsch označil za prvi ilegalni „Aufmarsch" SA na Koroškem.

Zakaj bi se torej čudili, ako isti Ferlitsch danes spet sanja o „velikem rajhu", o tistem rajhu, ki so ga ilegalni nacisti pripravljali tudi na prireditvi leta 1937 v Št. Jakobu.

Do tukaj pismo iz Št. Jakoba. Po vsem tem pač najnovejše Ferlitscheve izjave nikakor niso kaj novega, novo je samo to, da je očitno postal po vojni precej pozabljiv. Danes se ne spominja več ,da bi v Strassburgu govoril kaj o rajhu, prav tako pa se tudi ob procesu proti krvniku koroških Slovencev Maier Kaibitschu ni več spominjal, da bi bila prireditev v Št. Jakobu leta 1937 nacističnega značaja. Pri zaslišanju je namreč izjavil, da je imela prireditev „nacionalno-koroški" značaj in da je on govoril v „patriotičnem" duhu — mogoče celo podobno kot v Strassburgu.

Nestvor z dvojnim licem

Za kominformsko politiko je predvsem značilna dvoličnost in neskladnost med besedami in dejanji. Dokazov za to je vsak dan več. Tudi na Koroškem.

Pred nedavnim je celovški „Volkswille" pisal o nekem sestanku „zastopnikov mirovnega gibanja" v Trstu. Dejansko pa se je tam zbrala peščica pravih vojnih hujskačev, ki so se pod krinko „golobov miru" zaman trudili, da bi kogar koli prepričali, da je vojno hujskaštvo proti demokratični in socialistični Jugoslaviji miroljubno dejanje.

Neki „zastopnik koroškega mirovnega gibanja" — ime je „Volkswille" sramežljivo zamolčal — se je pokazal posebno miroljubnega ko je rohnel proti temu, da avstrijska tiskarna v Celovcu omogoča izhajanje Slovenskega vestnika. Iz miroljubnih namenov je udrihal po koroških Slovencih, ker so se odločili, da bodo pri prezidentskih volitvah podprli kandidaturo splošno priljubljenega dunajskega župana dr. Körnerja. Posebno pa se je razburjal nad tem, da v Celovcu ne visijo več table z napisom: Kärnten frei und ungeteilt".

O vsem tem pa ni črhnil niti besedice „Volkswille"-jev pankert, ki ima edino nalogo, da v mešanici belogardistične slovenščine, ustaške hrvaščine in ponemčurjene kacijanščine prežvekava neprebavljive laži iz Moskve in Budimpešte. Skrivaški „borec", ki se je po poldrugoletnem slepomišenju z „brezposelnostjo končno le ojunačil, da je pod svojo novinarsko revščino pritisnil svoje umazane prstne odtise, pa je še vedno premalo korajžen, da bi koroškim Slovencem, katerim se gratis in franko vsiljuje, odkrito povedal: Tudi jaz revček Andrejček sem za to, da bi na vseh javnih poslopjih na Koroškem večno viseli napisi: „Kärnten frei und ungeteilt". Tudi jaz „Slovenski borec" sem za to, da bi se slovenskemu ljudstvu na Koroškem onemogočilo izdajanje lastnega tiska v Celovcu. Sploh som jaz kominforma proti temu, da na Koroškem še vedno živijo Slovenci, ki se čutijo kot del vsega slovenskega naroda, ki se trudijo za mirno sožitje obeh narodov v deželi na podlagi enakopravnosti in za dobro sosedstvo med narodi to in onstran Karavank.

Kominforma je res nestvor z dvojnim licem. Poštenja ne odraža ne eno ne drugo. Med nemško govorečimi ljudmi na Koroškem rovari proti slovenskemu ljudstvu s šovinistično gonjo, ki jo zadnje tedne še posebno razpihujejo koroški dnevniki. Če pa se štuli med slovenske ljudi, pa skuša zakriti svoj pravi obraz s krinko „naprednih koroških Slovencev". Take vratolomne burke pa pri našem ljudstvu ne vlečejo. V najboljšem primeru vzbujajo kvečjemu — pomilovanje, gnus in prezir.

Žalostna vloga obrekovalcev

Že dopis iz Brnce, ki smo ga objavili v zadnji številki, je pokazal, kako je naše zavedno ljudstvo ocenilo dogodke na letnem zboru tako imenovanega „Narodnega sveta koroških Slovencev".

Tudi „Slovenski poročevalec" — glasilo Osvobodilne fronte Slovenije je napisal o tem nekaj pripomb in pravi med drugim:

V poročilu „Našega tednika" smo našli pametno misel. Takole pravijo:

„. . . . Kot živ del slovenskega naroda hočemo pozitivno soustvarjati na polju naše narodne kulture in hočemo biti sodeležni skupnih sadov te kulture. To je naravno dejstvo, ki ga ne moremo in ne smemo prezreti".

Povsem točno; in mi se vsaj po takšnih načelih tudi ravnamo. Z zanimanjem spremljamo kulturno ustvarjanje zamejskih Slovencev. Menimo, da je na primer lep prispevek naši skupni slovenski kulturi predstavljal prav vsak obisk raznih pevskih in folklornih skupin izza meja v naši svobodni domovini. Prav tako pa se trudimo, da omogočimo vsem Slovencem, ki žive izven meja, da so lahko deležni sadov naše kulture. Naši bratje na Koroškem prav gotovo lahko to sami ugotove. Saj so z odprtim srcem sprejeli slovensko knjigo, slovenski film, slovensko opero, pa razne pevske in folklorne skupine. Vsekakor je domovina ustvarila že precej možnosti, da lahko vsak član našega naroda, če hoče, seveda, sodeluje pri ustvarjanju naše kulture in je lahko sodeležen tudi njenih sadov.

Samo nečesa ne smemo pozabiti. Vedeti maroma namreč, kaj pod pojmom kulture razumemo. Mi razumemo pod tem vrednote, ki so in bodo vedno rastle iz naše lepe domovine, iz našega čudovitega ljudstva in nikoli iz taborišč za razseljene osebe ali podobnih dvomljivih virov. Našo kulturo so ustvarjali in jo vedno bodo ustvarjali najboljši in najzvestejši sinovi ljudstva, ljudje Prešernovega, Cankarjevega, Župančičevega ali Vorančevega kova, nikoli pa razni kaplani Babniki, generali Rupniki, ministri Kreki in podobna druščina. Judeži, ki za peščico denarja prodajo to, kar je vsakemu poštenemu človeku najsvetejše, pa potem žele kot hlapci fašizma s svojimi zločini še prekositi svoje gospodarje, pač nimajo tiste moralne moči, ki je potrebna vsakomur, ki želi biti ustvarjalec nekih trajnih vrednot. Tako je in bo ostalo ne samo pri nas Slovencih, ampak pri vsakem narodu.

In še ena pripomba. Vsemu svetu je znana resnica o naši domovini, resnica, na katero je lahko ponosen prav vsak član slovenskega naroda. Te resnice ne more skaliti nobeno, še tako umazano obrekovanje. To resnico morajo priznavati tudi oni, ki so po svojem prepričanju nasprotniki ureditve, kakršne si je naše ljudstvo ustvarilo. Kdor pa kljub tej resnici zatrjuje, da naše ljudstvo trguje z usodo svojih bratov onstran meja, kdor si dovoljuje ocenjevati kot slučajen politični veter deset let naše revolucije z vsemi nadčloveškimi napori naših ljudi in milijon in sedemstotisoč žrtvami vred, kdo ob ocenjevanju naše domovine uporablja za primerjavo Hitlerja, Göbelsa ali Rosenberga, ta se po svojih besedah, po svoji žalostni vlogi in po svoji moralni vrednosti ne razlikuje prav nič od stalinskih lažnivcev, čeprav slučajno ne objavlja svojih „umotvorov" v kakšnem informbirojevskem organu, pač pa v Tischlerjevem listu „Naš tednik — Kronika".

Praga. — Praški radio poroča, da je na sestanku partijskih članov češkoslovaškega generalnega štaba minister za narodno obrambo Aleksej Čepička obtožil svojega pomočnika generala Bedricha Raicina in še nekega generala, da sta opravljala „diverzantsko aktivnost" in sodelovala pri zuroti za strmoglavljenje sedanje vlade na Češkoslovaškem. Resolucija, ki je bila sprejeta na tem sestanku, pravi, da bomo kmalu začeli „likvidirati" privržence bivšega zunanjega ministra Vladimirja Clementisa, sekretarja Pokrajinskega komiteja KPČ za Brno Otona Šlinga in člana Centralnega komiteja KPČ Marine Švermove. (Tanjug).

Ameriški Slovenci pomagajo Jugoslaviji

Ko je lanskoletna suša povzročila v Jugoslaviji velike gospodarske težkoče, se je med jugoslovanskimi izseljenci širom sveta začelo širokopotezno gibanje za pomoč domovini. Posebno aktivni so pri tem Jugoslovani, ki živijo v Združenih državah Amerike in v Južni Ameriki, saj že vsa leta po zadnji vojni pomagajo svoji stari domovini pri premostitvi težkoč in tako izpričavajo svoje priznanje današnjemu vodstvu nove Jugoslavije.

Velikih nabiralnih akcij za pomoč Jugoslaviji se z največjo ljubeznijo udeležujejo tudi ameriški Slovenci. Po vsej Severni Ameriki ustanavljajo krožke in akcijske odbore v okviru svojih podpornih organizacij ali pa ustanavljajo nove. Predvsem podpirajo akcije za hrano materam in otrokom, sodelujejo pa tudi pri zbiranju zdravil. Organizacija ameriških Slovencev SANS je zbrala že precej zdravstvenega in drugega materiala, ki ga v kratkem namerava poslati v domovino.

Mnoga slovenska društva v Ameriki prirejajo razne prireditve v podporo nabiralnih akcij, pa tudi mnogi posamezniki žrtvujejo znatne prispevke v te namene. Slovenska narodna podporna enota je darovala 1000 dolarjev, razni Slovenski narodni domovi po 500 dolarjev itd. Prav tako dobro uspeva tudi knjižna akcija, ki jo je sprožila organizacija „Progresivne Slovenke", in so mnoge šole v Sloveniji dobile že lepo število angleških strokovnih in leposlovnih knjig.

Velik razmah kmečkih delovnih zadrug v Makedoniji

Kmečke delovne zadruge v Makedoniji se hitro razvijajo. Samo v bitoljskem okraju je bilo zadnje dni ustanovljenih 12 novih zadrug, razširjenih pa 21. Nanovo se je včlanilo v zadruge 1118 kmečkih gospodarstev.

FRANCE MAROLT

ravnatelj glasbeno narodopisnega instituta v Ljubljani, je za vedno zatisnil oči. O preminulem skladatelju in folkloristu, ki je bil dobro znan tudi med koroškimi Slovenci, bomo poročali v prihodnji številki.

Pismo iz Jugoslavije

Polnih deset let je minilo od tistih grozních dni, ko so na slovenska tla prihrumeli okupatorji in začeli požigati in moriti. Ta strašna obletnica je pa zvezana še z neko drugo, ki pa je svetla in lepa — z ustanovitvijo Osvobodilne fronte, ki je bila ustanovljena še isti mesec. To je obletnica velikih zmag in neštetih svetlih in lepih spominov. Takrat se je res zgodilo kakor pišejo pravljice: vse ljudstvo je vstalo proti sovražniku. Nič ni čakalo, nihče ni spraševal, kje bo dobil orožje. Ljudje so se borili tudi z golimi rokami, če je bilo treba. Ljudje, skromni in preprosti, o katerih skoraj nihče ni vedel, da so sploh na svetu, so v tistih dneh čez noč postali junaki. Mladi pastirčki in pastirice, preprosta kmečka dekleta, žene in matere, starci poleg fantov in mož, vsi so bili vključeni v Osvobodilno fronto. Vsak po svoje se je boril in delal proti sovražniku. Mnogo prelepih zgodb pripovedujejo iz tistih časov zgodb o neverjetnih junaštvih, o skoraj bi lahko rekla čudežnih zmagah. Bolj pravljicam kakor resnici so podobne in vendar so resnične. To je na primer zgodba o mladi Gorenjki, tovarniški delavki Ančki, ki se je borila kot partizanka. Ko je bila četa že vsa izmučena, od težkega boja oslabljena, obkoljena od mnogo močnejšega sovražnika, na kraju, kjer ni bilo niti pravega kritja se je mlada pogumna Ančka s krikom „Na juriš!" pod točo krogel pognala naravnost proti sovražniku. Za njo so jurišali borci in — zmagali so. Ali zgodba o junaški pastirici, še napol otroku, ki je kot partizanska bolničarka rešila brez števila življenj. Iz najhujšega ognja je reševala ranjence, sama hudo ranjena ni odnehala, dokler ni rešila zadnjega. Danes ima najvišje odlikovanje, ki ga je prejela od države za svojo hrabrost. Prav tako so pa zanjo in za vse, ki jo poznajo dragoceno odlikovanje brazgotine na njenem obrazu — spomin na tiste čase.

Toliko, toliko je takšnih zgodb. Mnogo jih je danes napisanih, še več pa jih živi v spominih. Vsako leto ob obletnici ustanovitve Osvobodilne fronte ožive, ko bivši partizanski borci in aktivisti obiščejo partizanske kraje, kjer so med okupacijo delali, trpeli in se borili.

Ne zamerite. Preveč sem se razgovorila. Hotela sem vam povedati, kako se letos pripravljamo na praznovanje desete obletnice ustanovitve Osvobodilne fronte. S pripravami smo začeli že sredi preteklega leta. Ko je lani septembra Izvršni odbor OF Slovenije pozval frontne organizacije in delovne kolektive na tekmovanje v čast obletnice je bil odziv takoj zelo velik.

Doslej največji delovni uspeh so dosegli rudarji živosrebrnega rudnika v Idriji, ki so 57 dni pred napovedanim časom izpolnili petletni plan. Tudi železarji iz Jesenic so se zelo postavili, pa delavci tovarne „Iskra" iz Kranja in drugi. Med frontnimi organizacijami je pa predolga vrsta imen, da bi jih naštevala. Najbolje in najbolj pravično bo, če rečem, da se povsod trudijo, da bi bili med prvimi in najboljšimi. Kar 10.000 novih članov je v zadnjih mesecih okrepilo te organizacije.

Zmagovalcem v tekmovanjih bodo razdeljene lepe praktične nagrade. Najboljše frontne organizacije na podeželju bodo dobile opremo za frontni kotiček, radio aparate in knjižnice. Za najboljše delovne kolektive pa bo lepo in praktično darilo kamion, avtobus ali denarna nagrada ter kongresne zastave. Odlikovani bodo tudi posamezni najboljši člani fronte. Prejeli bodo posebna, frontna odlikovanja.

Tistim, ki doslej iz katerih koli razlogov še niso popravili in obnovili med vojno porušenih domov, bo razdeljena podpora v skupnem znesku 41 milijonov dinarjev. Poleg tega bodo lahko kupili gradbeni material po znižanih cenah.

Tudi slovenski umetniki bodo praznik Osvobodilne fronte proslavili z novimi deli. Deset avtorjev je napisalo scenarije za umetniški film, ki obravnava borbo Ljubljane med okupacijo. Skladatelja Ubald Vrabec in Marjan Kozina sta skomponirala slavnostni overturi. „Triglav film" je izdelal lep dokumentarni film iz ljubljanskega življenja, ki zajema znamenitosti Ljubljane v preteklosti in sedanjosti. Dalje bo izšlo tudi več knjižnih del, ki bodo obsegala slovensko literaturo pred vojno, ki je posredno vplivala na čas Osvobodilne fronte, izbrane partizanske črtice ter iz povojnega časa.

To je samo površen oris poglavitnih priprav. Poglavje zase so pa priprave pri posameznih organizacijah po mestih in na deželi. Če bi vam hotela o tem pisati, bi morala pisati ves dan in potem bi tudi vi morali ves dan brati moje poročilo, to bi bilo pa že preveč, kajne?

Le toliko rečem: vsi se pripravljamo in pripravljamo se z velikim veseljem in navdušenjem. Po vseh v dvoranah zadružnih domov dostikrat dolgo v noč gore luči. Tako je tudi v mestih in industrijskih krajih. Kjer koli je kakšna dvorana ali večja društvena soba, ta ima v teh dneh dostikrat mnogo gostov. V eni študirajo novo igro, v drugi se vadijo novih pesmi, deklamacij ali imajo vaje razni orkestri in plesne skupine. V mnogih krajih prihajajo sodelujoči k vajam po ure daleč. Ne izostanejo tudi ob slabem vremenu. Kajti praznik se bliža. Dobro moramo biti pripravljeni nanj. In kakor lahko presodite po vseh naših pripravah, ki sem jih tukaj zelo površno opisala — tudi bomo.

S.

KOLEDAR

11. april, sreda: Leon
12. april, četrtek: Julij
13. april, petek: Hermenegild

SPOMINSKI DNEVI

10. — 14. 4. 1942 — Nasilna izselitev koroških Slovencev.

12. 4. 1912 — Umrl v Krškem pisatelj Janez Mencinger. — 1848 — „Novice" objavile poziv, naj zahtevajo Slovenci zedinjenje vseh slovenskih pokrajin v eno upravno celoto. — 1945 — Umrl prezident ZDA Franklin D. Rosevelt. — 1869 — Rojen Rihard Jakopič, veliki slovenski slikar.

13. 4. 1855 — Rojen v Poljanah nad Škofjo Loko slikar Jurij Šubic. —

ŠKOFIČE

V naši drugače tako mirni vasi se je dogodil nečuven in grozoten zločin, ki je razumljivo razburil bližnjo in daljno okolico. Kmetija pri po domačem Cenclnu v Papračah je na samem, najbližji sosed je orožniški stražmojster. V tej hiši je bil izvršen v noči od 4. na 5. aprila zločin, ki si ga človek pri zdravi pameti ne more predstavljati. Posestnika Cenclnove kmetije, Mihajela Hafnerja, ki je spal v kuhinji na divanu, je zločinska roka kruto ubila. S sekiro mu je zločinec dobesedno razbil glavo ter so ga v tako do nepoznanja izmaličenem stanju domači našli, ki si pa ponoči niso upali zločina javiti na orožniški postaji.

Takoj so ugotovili zločinca v osebi komaj 18 letnega Arnolda Segerja. Morilec je bil pri Cenclnu nekaj časa kot kmečki delavec zaposlen. Nasproti domačim je večkrat izjavil, da hoče odpotovati v Italijo. Po zločinu je pokazal Seger zverinsko hladnokrvnost, ko je mirne duše oropal umorjenemu različne stvari, obleko in denarnico s sicer neznatno vsoto denarja. Nato je pobegnil in ga trenutno še niso prijeli. Morilec Seger je približno 170 cm velik, vitek in oblečen v skoraj novo svetlo črtano obleko, v rujavo kariranem plašču, je verjetno brez klobuka in nosi črne nizke čevlje.

Mednarodno tiralico za zločincem so uvedli in so italijanske in nemške oblasti v posesti točnega popisa njegove osebe in prej ali slej bo Seger izročen roki pravice, kjer bo moral za svoj zverinski zločin odgovarjati. Seger je najstarejši sin devetčlanske družine pomožnega delavca, ki živi v zelo neugodnih gmotnih razmerah. Težke socialne razmere so nedvomno vplivale na domišljijo še nedoraslega zločinca, poleg tega pa so, kakor pravijo, pogosti obiski gangstrskih filmov gotovo tudi razvili v njem zločinske nagone, ki jih je v oni noči v nezaslišanem zločinu, zverinskem umoru, spremenil v dejanje.

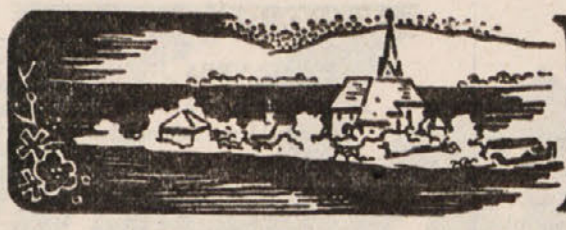

Po naši zemlji

„Deseti brat" pri Cingelcu na Trati

Pri Cingelcu na Trati smo imeli preteklo nedeljo dobrodošlo gostovanje. Podjetni in požrtvovalni igralci Slovenskega prosvetnega društva „Gorjanci" v Kotmari vesi so nas obiskali in na našem odru v dvorani pri Cingelcu uprizorili lepo narodno igro „Deseti brat" po priljubljenem romanu prvega slovenskega romanopisca Josipa Jurčiča. Mnogi izmed starejših so še dobro spominjajo, kako je ljudstvo roman „Deseti brat", ko ga je Mohorjeva družba izdala v izboljšani in ilustrirani obliki, rado bralo, mnogi so ga brali po večkrat in se zatopili v ono težko, toda tudi lepo in slikovito dobo iz preteklosti slovenskega naroda s svojimi markantnimi tipi in značaji, ki jih je znal Jurčič tako mojstrsko obdelati. Razumljivo je, da občinstvo scene iz „Desetega brata" tudi nazorno rado vidi na odru in še toliko bolj, ker so kotmirški igralci igrali prav izvrstno, ker so igro že doma preizkusili.

Kotmirški igralci so zares v polni meri izpolnili pričakovanje občinstva, ki se je zbralo pri Cingelcu. Od prvega do zadnjega dejanja obširne igre so ljudje pozorno sledili razvoju drame v napetem pričakovanju, kako se bodo različni zapletljaji razpletali in kakšen bo konec. Posamezne scene so gledalce naravnost navdušile do prisrčnega smeha in razigranosti, nekatere pa tudi ganile do solza. Konec pa je vse zadovoljil in vsi so bili srečni z Manico in Kvasom, ki sta končno dosegla svoj cilj. Kotmirčanom smo vsi za prijetni užitek, ki so ga nam preteklo nedeljo poklonili, zares zelo hvaležni.

Omeniti pa moramo še kotmimrške pevce, mešani zbor, sestoječ iz samih mladih moči, ki je pod vodstvom svojega pevovodje z izbranimi pevskimi vložki odlično izpolnil spored in so nam dobro zapete pesmi, kakor „Sinoči je pela", ali „Škrjanček poje, žvrgoli" in druge segle v globino. Brez dvoma obeta ta pevski zbor še lepe uspehe, če bo vztrajno korakal po poti, ki si jo je začrtal.

Tako je minil vsebinsko bogat popoldne in je le škoda, da se zaradi slabega vremena mnogi prireditve niso udeležili in so tako nekaj zamudili, kar jim je lahko žal.

ŠT. JAKOB

Zadnjo nedeljo smo spremili Bistrovega očeta iz Breznice na njegovi zadnji poti, na pokopališče pri sv. Jakobu. Deževalo je precej močno, kljub temu pa se je vil izredno dolg žalni sprevod proti farni cerkvi, na kraj, kjer se bo rajni odpočil od truda polnega življenja. Spremila ga je na njegovi zadnji tudi požarna bramba, saj je bil preminuli Bistrov oče v prejšnjih letih, ko mu je to dopuščalo zdravstveno stanje, vedno njen aktiven član.

Kot Slovenec se je odzval klicu naroda in postal član Osvobodilne fronte, Slovenski vestnik pa mu je od prve številke bil najbolj priljubljen časopis.

Zadnja leta ga je mučila zahrbtna in neozdravljiva bolezen, hiral je vedno bolj in bolj, pretekli petek ponoči pa se je moral ukloniti neizprosni beli ženi — smrti, star 65 let. Številna udeležba pri pogrebu je bil zgovoren dokaz, kako priljubljen je bil med našim ljudstvom. Naj počiva mirno v domači zemlji, žalujočim zaostalim — ženi in otrokom — pa naše iskreno sožalje!

ŠT. PRIMOŽ V PODJUNI

Zgleda, da pri nas ne minejo prazniki brez slovenske prireditve. Kakor ob Božiču smo se sešli tudi sedaj ob Veliki noči na kulturni prireditvi, tokrat trikrat zaporedoma. Zadnjič je domače prosvetno društvo na Malo Veliko noč ponovilo igro „Zadnji vitez Reberčan" in sicer že v drugič. Seveda je bila pičla Voglova dvorana spet premajhna, kar je pri nas menda že dolgo običajno, odkar se vršijo v njej slovenske prireditve sploh iz enostavnega razloga, ker je pač premajhna.

Tokrat smo opazili med gledalci več gostov iz bolj oddaljenih krajev in vasi, iz Škocijana, Grablje vesi, Mokrij ter od onstran Bele. Od tam so prišli tudi tamburaši, ki so otvorili prireditev ter izpolnili tudi odmore med igro. Svirali so neutrudljivo in ker pri nas že dolgo nismo slišali več tamburic, teh najbolj pristno slovenskih instrumentov, se nam je zdela pesem za pesmijo lepša. Zasvirali so tudi ob koncu igre še nekaj narodnih. Naš fantovski pevski zbor pa nam je posebno posrečeno zapel celi komad najnovejših narodnih pesmi. Pokazal je, da bo vreden naslednik starega moškega pevskega zbora, da bo za prihodnjo dobo čuval v našem kraju naš najlepši in najdražji narodni zaklad — našo pesem. Prireditev je izzvenela v zabavi ob plesu in družabnem kramljanju.

Ob teh pogostih obiskih igre in gnečí, ki je nastala vsakikrat, smo prav posebno občutili pičlost Voglove dvorane, ki jo uporabljamo za naše prireditve in ki nikakor ne odgovarja potrebam obširne okolice, na privlačni sili slovenskih prireditev in trudapolnih pripravah za igro. Menda kričeče potrebe po večji društveni dvorani še nismo nikoli tako živo občutili kakor prav ob uspehih zadnje igre.

Št. Primož je slikovita vasica, ki šteje poleg šole in cerkvice podružnice komaj še par hiš in leži ob prometnem križišču polhribovite od ostale doline vzvišene planote med Belo, Klopinjskim jezerom in Dobrlo vesjo, ki jo imenujejo „Polanci" „Vrhi" in nas zaradi tega kličejo „Vršani", precej v njeni sredi. Tako torej ni bolj primernega kraja za slovensko prosvetno središče kakor Št. Primož. Žal pa on svoje vloge ne more vršiti v potrebni meri prav zaradi premajhne dvorane. Prostrana dvorana sredi te cele pokrajine, ki je po svojem zemljiškem površju svet zase, ki je ohranil narodno zavest mnogo bolj od obdajajočih jo krajev in ki teži zaradi tega toliko bolj po slovenskem prosvetnem središču, je velika narodna potreba.

To toliko bolj, ker ta prostrani kraj trenutno nima niti cerkveno- ne državno-upravnega središča in je tako raztrgan na razne občine in deloma fare, ki posegajo sem, četudi je zemljepisna enota. V državno-upravnem oziru je sicer vladala vse do sredi minule vojne enotnost tega kraja, dokler ni bila občina Rikarja ves razpuščena zaradi požrtvovalnega sodelovanja v narodno-osvobodilni borbi in je še danes ni. Tudi cerkveno-upravnem oziru ne obstoja popolna enotnost, ki se poleg tega brez resničnega središča, ki se nahaja na skrajnem zapadnem koncu fare, bližnji sosedni farni cerkvi kakor kateri koli izmed svojih podružnic.

CELOVEC

O razstavi slikarskih del Marka Pernharta ob 80-letnici njegove smrti smo že poročali. V nedeljo, 1. aprila, pa so na hiši v St. Veiterringu 28, kjer je umetnik preminul, odkrili spominsko ploščo z napisom: „V tej hiši je dne 30. marca 1871 umrl Marko Pernhart, slikar koroških gora in jezer, trdnjav in gradov v 47. letu svojega življenja". Spominsko slavnost je priredila Kšrntner Landsmannschaft in je pevski zbor zapel pesem „Das treue deutsche Herz". Kakor je spominska plošča zaslužena, tudi ob tej priložnosti niso imeli volje in pugomu, da bi priznali, da je bil ta umetnik doma iz ozemlja, ki ga naseljujejo Slovenci in je bil po rodu Slovenec in so ga tako iztrgali iz ljudstva, iz katerega je izšel.

PODLJUBELJ

Delavca Jurija Esterle je v četrtek, dne 6. t. m., ko se je vozil s kolesom proti svojemu domu, zadelo motorno vozilo in ga podrlo na tla Esterle je zadobil poškodbe na levi roki in ključnici ter so ga morali prepeljati v deželno bolnišnico v Celovec.

30. april zadnji termin za davčne prijave

Zvezno ministrstvo za finance opozarja, da poteče rok za davčne prijave (Einkommensteuer, Körperschaftssteuer, Gewerbesteuer in Umsatzsteuer) dne 30. aprila in ni pričakovati, da bi termin na splošno podaljšali.

Ksaver Meško:

NA POLJANI

25. nadaljevanje

V oči ni pogledal rad danes nikomur. Še manj mlinar, ki je hodil težko in je vzdihoval in je stresal glavo, da so bingljali ob vratu beli lasje .

„Pa bi vendar ne šel! Ostal bi v fari, v trgu vsaj! Kaj počneš v mestu, med tujci, neznanci, med ljudmi brez srca!"

„Če pa ne mara. Sicer pa ga mesto ne ubije; jaz sem bil pet let v njem in še živim."

Ivan tako na skrbeči ugovor mlinarjev. Ni pozabil mesta; ravno danes je hrepenel s toplim koprnenjem po njem. Zato ga je zagovarjal in hvalil.

Florijan je molčal. Bil je prepričan: kakor mu je pisano, se zgodi in se mora zgoditi. Čemu torej stopati fantu na pot, ki mu jo je začrtala višja volja. Z močno roko ga povede po nji, preko vseh ovir in zaprek.

Šli so nekaj časa. Mlinarju se je dozdevala pot dolga, Nandetu in deci kratka.

Ob cesti se je dvigal hrib, okoli ovinka se je vila cesta.

„Pa z Bogom, Nande, vrni se kmalu!"

Mlinar je stopal že zelo težko. Še težje breme bi mu se navesilo na noge, če bi zavil za hrib in bi ne videl več vasi in mlina.

„Ne kmalu, stric."

„In piši, Nande. Veselilo me bo, če dobiš službo v kateri trgovin, ki sem ti jih napisal.".

Ivan bi šel najrajši tudi sam v mesto, zato mu je zrlo oko tako hrepeneče mimo Nandeta, stoječega ob ovinku, tja po cesti, spuščajoči se veselo navzdol proti trgu: kar samo bi šlo po nji. Hodil je tod tolikokrat, upov poln, v življenje zaupajoč, življenju naproti, lepemu in pisanemu. A glej, zaprla mu je usoda duri iz doline, priklenila ga je na dom. V srečo? V nesrečo? Vedi Bog — temna je prihodnost.

Poslovili so se ob ovinku. Še enkrat se je ozrl Nande nazaj na dolino, na Poljano, na Trato. Zganilo se mu je v srcu, zatrepetalo mu je lice; ker v istem hipu se mu je stegnilo naproti ljubeče in proseče dvoje mehkih rok. Segli sta za njim, zahrepeneli sta po njem, a ga nista dosegli več in sta omahnili. Zavzdihnilo je po dolini, v vsi širini in daljini, od gore do gore je zadrhtela bolest, in hipoma je je bilo polno tudi srce popotnikovo, izseljenčevo. V istem hipu se je porodila ljubezen, ne skušana še nikoli do tedaj; grenka in sladka obenem.

„Ne, ne morem nazaj. Z Bogom! A odpuščam ti vse! Odpusti tudi ti, domovina . . .

Prosilo je srce, prosila je duša, prosilo je oko, poslavljajoče se z lubeznijo in s krito grenkostjo, božajoče z zadnjim pogledom tiho zemljo, ljubljeno tako malo, dokler je bival na nji . . .

„Z Bogom!"

Za ovinek sta zavila s Florijanom — z enim korakom sta stopila iz doma v tujino.

A še za ovinek jima je sledil Gabriel.

„Nande, ko prideš nazaj, mi prinesi pravljice, s podobami. A slikane, pisane . . ."

„Prinesem."

„A če se ne vrneš kmalu?"

„Pa ti pošljem."

Postal je deček, a je stopil spet za njima.

„Denarja imaš dovolj, Nande. Morda kupiš eno tudi Tinki."

„Kupim. A vrni se zdaj; z nama vendar ne moreš."

Pustila sta ga sredi ceste. Stal je na mestu še nekaj časa. Sanjavo so zrle oči za njima, sledile so jima misli, potapljajoče se v neznane krasote tujine, ki jih ni videlo še mlado oko, a jih je slutilo nemirno srce. Stal je samoten, sanjar — mlinar in Ivan ga nista čakala, Nande in Florijan se nista ozrla več nanj, stopala sta naglo, kakor bi hiteli za njima neprijetni spomini, in bi jim hotela uteči, a kakor bi ju vabilo sladko iz daljave, in bi se jima mudilo v njo.

Gabriel je vzdihnil, je sklonil glavo in je krenil nazaj za hrib, razmišljajoč, ali in kdaj povede pač tudi njega cesta v daljavo, v tujino . . .

IV.

Na Trato se je vrnil Peter, sin Trate, prihodnji njen posestnik in gospodar.

In zgodilo se je čudo. Železnik ni poslal niti voza po ljubljenca svojega srca, ni mu šel tudi sam nasproti. Posli so se čudili in so slutili še slabše čase.

Takoj po prihodu sta šla oče in sin v očetov kabinet, v pisarno. Ostala sta tam dolgo. Anka, ki je nesla deklicama kavo za malico, ju je slišala govoriti glasno in razburjeno.

Ko je prišel Peter od očeta, je odšel, ne da bi pogledal koga v hiši, na Gornjo Poljano. Ko so se napravljali spat, ga še ni bilo nazaj. Katra je pustila luč in je čakala. Vrnil se je šele proti polnoči. Ko ga je vprašala, ali mu naj prinese večerjo, je zaklel nevoljno in sirovo. Z negotovimi koraki je odšel v nadstropje.

„Piti in kleti se je naučil pri stricu!"

Vzdihnila je starka in je šla nazaj v kuhinjo. Sedla je na stol ob še vročem ognjišču in je povesila glavo. Spomnila se je rajne gospodinje, zapekla je na vesti težavna naloga, ki jo je prevzela od nje.

„Kako jo izpolnjuješ, Katra? Kako jo dopolniš?"

MINUTA

Koliko je to ena minuta?

Nerodno vprašanje; za odgovor je treba premisleka. Kajti če ti je dano živeti samo eno minuto, potem je ena minuta zelo malo. V romanih pa včasih beremo, da so mu bile minute dolge kot ure. To se pravi, da je vrednost minute kaj različna, ali kakor pravimo, relativna.

Zaradi tega različnega vrednotenja je vredno, da si ogledamo nekaj primerov. Hitrost je dokaj različna. Je sicer omejena navzgor in navzdol, vendar pa lahko po polževo lezete ali pa se vozite s hitrostjo zvoka. V vsakem primeru naj bo enota časa pač 1 minuta. Koliko bi za nas pomenilo, če bi že danes zmogli hitrost 75 km na minuto, poudarjam: minuto. To je že precej. In vendar bi se s hitrostjo vozili do sonca 4 leta. Torej je taka minuta še vedno prepočasna, če bi hoteli priti n. pr. samo do zemlji najbližje zvezde.

Poznamo neko hitrost, ki je verjetno človeštvo ne bo nikoli doseglo. To je hitrost svetlobe. V eni minuti opravi poti za 1,800.000 km. Ne, taka hitrost je za človeka le preveč. Saj praktično na zemlji je ne bi imeli kje uporabiti. Ravnik ali ekvator meri samo 40.000 km. Vendar je za nas važna minuta, t. j. čas. Toda stranski skok nam ne bo škodil. Če je hitrost svetlobe za človeka v vsakdanjem življenju neuporabna, je vendar za astronoma v minutnem času še premajhna. Kajti daljave v prostranstvu so ogromne, nekatere neizmerne. Zaradi lažjega izračunavanja oddaljenosti nebesnih teles so astronomi hitrost svetlobe v eni minuti pomnožili s 60 (ura), nato s 24 (dan) in končno s 365 (leto). Tako so dobili pot, ki jo opravi svetloba v enem letu in to pot so imenovali svetlobno leto, ali s številko 9,460.000,000.000 km. Do zemlji najbližje zvezde pa bi s to hitrostjo rabili kar 4 leta in tri mesece. Drobiž je to. Saj obstajajo svetlobna telesa, ki so oddaljena od zemlje milijon in še več svetlobnih let. Tako zaznavajo naši zemeljski astronomski daljnogledi svetlobo takega oddaljenega nebesnega telesa, ki jo je pričelo telo pošiljati v vsemir pred milijon leti. Če je na neki taki zvezdi izbruhnil požar pred milijon leti, potem je sij požara prišel do naše zemlje šele danes. Ničevost minute nam postane jasna v primerjavi s starostjo zemlje, na kateri živimo.

In vendar je razlika med današnjo, to se pravi med našo minuto in recimo minuto pred 2000 leti. Pred dva tisoč leti minuta sploh ni prišla v poštev. Najmanjša razdelitev časa je bila: zjutraj ali opoldne ali zvečer. Nato so bili dnevi, leta. Vsaj v vsakdanjem življenju. O minutah nikjer nobenega sledu. Daljave so računali s takratnim merilom: dan hoda, pol dneva hoda itd. Iz Pliberka pa do Velikovca so v tem času rabili pol dneva hoda; a danes pravimo, da nas prometno sredstvo potegne tja že v 30 minutah. To pomeni, da se je danes posrečilo skrajšati pol dneva na 30 minut ali pa še manj. Torej danes opravimo v eni minuti več poti kot pred 2 tisoč leti. In ne samo poti. Minuta je danes tudi že merilo človekovega ustvarjanja ali dela: Čim več napravi v eni minuti, tem večje je njegovo blagostanje, tem manj časa porabi za produkcijo, oziroma za življenje, ker si je v pomoč ustvaril stroje, ki jih pred 2 tisoč leti ni poznal. In v tem je razlika med to današnjo minuto in ono pred 2000 leti. Vrednost časa merimo po izvršenemu delu; danes opravimo v 1 minuti več dela, zato je današnja minuta za človeštvo bolj dragocena.

Razlike ni samo v enem: Kakor današnje minute, tako one pred 100, 1000 in več leti padajo v preteklost, od koder ni več povratka.

Lepo nam je o teh minutah napisal O. Župančič:

Čuj, minute
kakor kaplje srebrne
skozi temine črne
bijo.
Tam krožijo sonca
in merijo čas.
Večno mirna
brezobzirna
noč in dan
teko preko nas.

Ugodnosti voznih cen za rentnike — žrtve vojne

Generalna direkcija avstrijskih zveznih železnic, kakor tudi generalna direkcija za poštno in telegrafsko upravo sta izjavili, da sta pripravljeni poleg težko poškodovanim invalidom tudi onim, ki prejemajo rente kot žrtve vojne po zakonu o oskrbi žrtev iz leta 1947, ki so najmanj 70 odstotkov dela nezmožni, dovoliti ugodnost znižanja voznih cen za 30 odstotkov. Izkaznice v to svrho izstavlja deželni izvalidski urad (Landesinvalidenamt), Celovec, August-Jaksch-Strasse, baraka, kjer se dobijo tudi tiskovine za predloge. Stroški za izstavo take izkaznice znašajo 25 šilingov. Natančnejša pojasnila dajeta deželni invalidski urad in koroška deželna vlada, oddelek za oskrbo zrtev.

Manj brezposelnih

Avstrijska tiskovna agencija (APA) navaja poročilo ministrstva za socialno oskrbo, da je bilo po štatistiki delovnih uradov koncem meseca marca 159.530 registriranih brezposelnih, med temi 103.843 moških in 55.687 žensk. V primeri s številom brezposelnih koncem prejšnjega meseca je stanje brezposelnih padlo za 39.482. Stanje na Koroškem je znašalo 14.307 brezposelnih. Padanje brezposelnosti je predvsem pripisati številnejšim gradbenim delom.

Klobuki dražji

Dunajski klobučarji so sklenili, da bodo zaradi podraženja proizvajalnih stroškov dvignili cene za moške klobuke za 10 odstotkov.

KINO-PREDSTAVE

VRBA

v sredo, 11. in četrtek, 12. aprila
„Der goldene Salamander"
v petek, 13. in soboto, 14. aprila
„Hochzeitsnacht im Paradies"

BOROVLJE

v sredo, 11. in četrtek, 12. aprila
„Die Kreuzelschreiber"

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Sreda, 11. aprila:

11.45 Za podeželjsko ljudstvo, 12.00 Opoldanski koncert, 19.50 Glasba na večer.

Četrtek, 12. aprila:

11.45. Za podeželjsko ljudstvo, 12.00 Zabavna glasba.

Petek, 13. aprila:

11.45 Za podeželjsko ljudstvo, 12.00 Opoldan-koncert.

Sobota, 14. aprila:

11.45 Za podeželsko ljudstvo, 12.00 Opoldanski koncert, 18.00 Nekaj za zbiralce znamk, 20.15 Godba na pihala.

ŠPORT-TOTO

Kdor je tako tipal, je pravilno tipal

Sturm Graz — Rapid	3:3	x
Vorwärts Steyr — LASK	1:2	2
FC Wien — FAC	1:2	2
Mödling — Simmering	3:3	x
Kapfenberg — GAK	2:0	1
Stadlau — Helfort	0:0	x
Fav. AC — HSV	3:2	1
SC Siebenhürten — Austria Brunn	1:2	2
Enns — Gmunden	3:3	x
Salzburger AK 1914 — Union FC	5:2	1
FC Lustenau — FC Dornbirn	1:1	x
Middlesbrough — Bolton Wand.	1:1	x

Zadetki 34. runde:

2 „12" po 140.226 šilingov, 19 „11" po 14.755 šilingov in 262 „10" po 1.070 šilingov.

Najmanjša država

Ena izmed najmanjših držav je Andora na meji med Francijo in Španijo v Pirinejih. Od vseh strani jo obkrožujejo gore, visoke do 3.200 metrov. Širina njenega ozemlja znaša 17 milj, dolžina pa 16 milj. Prebivalcev ima 5.200. Državica plačuje vsakoletni davek 960 frankov Franciji in 460 pezet španskemu škofu iz Megla. Španska in francoska valuta sta zakonito plačilno sredstvo. Prebivalstvo govori neko vrsto katolonskega narečja. Tradicionalni poklic Andorcev je tihotapstvo. Uradniški aparat je neznaten, vsega skupaj 7 ljudi. Državico upravlja skupščina, sestavljena iz 24 oseb, ki so izvoljene za 4 leta. Skupščina pa redkokdaj izda kak nov zakon, ker so vsi zadovoljni s stoletja starimi predpisi.

Zdravila za gripo

Epidemija gripe, ki je razsajala predvsem v Angliji, je imela za posledico, da so bralci svoje izkušnje v borbi proti nevarni bolezni sporočali redakcijam svojih listov. Tako je pisal upravnik nekega urada, da med njegovimi 24 delavci za to ni bilo niti enega primera gripe, ker so si redno vsak dan izpirali usta in grlo s hipermaganom. Neka ženska je pisala: Kadar začutim prehlad, pojem nekoliko strokov česna, nakar mi takoj odleže. Mnogi so pisali, da jim je pomagal aspirin ali drugi praški, čaj in ležanje, žganje in druga domača sredstva. Zanimiva je izkušnja bralca, ki je pisal: Jaz premagam prehlad in gripo na sledeči način: Vležem se v kad, v kateri je voda segreta na 46 stopinj in so potopim vanjo, tako da je samo obraz nad vodo. Čez 10 do 15 minut se začnem potiti. Po petih minutah potenja se hitro obrišem in ležem v posteljo. Če to kuro naredim takoj v začetku bolezni, sem zjutraj zdrav človek.

Z zrakoplovi nad kobilice

V Perziji se je letos pojavila velika nadloga kobilic, kot je ne pomnijo že 80 let. Nešteviline množice kobilic grozijo uničiti obsežne kulture. Perzijska vlada je podvzeal vse mogoče, založila je vojaške sile, da bi odstranila požrešne živalice, toda brezuspešno. Zato se je obrnila za pomoč na Združene države Amerike. Amerika bo poslala šest zrakoplovov, ki bodo sipali na ogrožene pokrajine prašek za uničevanje mrčesa, ki so ga že uporabljali z učinkovitim uspehom na bombažnih poljih južne Amerike.

Knjiga „Koroška v borbi"

Knjiga „Koroška v borbi" mora v roke vsakega koroškega Slovenca, vsak bo našel v njej kos lastnega doživetja. Cena knjige, ki bo obsegala 226 strani in 40 strani slik na umetnem papirju bo primeroma nizka, znašala bo okoli 30 šilingov.

Vabilo k prednaročilu

V založbi Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške bo izšla knjiga „Koroška v borbi".

Knjiga bo izšla koncem aprila 1951.

Cena v prednaročilu za knjigo znaša okoli 30 šilingov.

Naročiti jo je treba do 15. aprila 1951.

Po sprejemu spodnje naročilnice, ki jo pošljite na Zvezo bivših partizanov Slovenske Koroške, Celovec, Salmstr. 6, bo Zveza dostavila položnico za nakazilo vplačila.

Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške, Celovec, Salmstrasse 6

NAROČILNICA ZA KNJIGO „KOROŠKA V BORBI"

Naročam(o) od Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške, Celovec, Salmstrasse 6:

. . . izvodov knjige „Koroška v borbi" v prednaročilu po določenih pogojih.

Ime _____

Poklic _____

Naslov _____

Datum _____

Podpis _____

Koroška na dunajski obrtni razstavi

V dneh od 27. maja do 6. junija t. l. bo na Dunaju avstrijska obrtna razstava. Iz Koroške se je k tej razstavi prijavilo 30 obratov. Posebno močno so zastopane tvrdke za obleko, pa tudi drugi koroški obrati hočejo poskusiti s svojo konkurenco izven meja koroške dežele. Prijavili so svoje proizvode priznani strokovnjaki puškarske obrti iz Borovelj, nadalje izdelovalci harmonik ter med drugimi tudi proizvajalci zimsko športnih artiklov.

Le kratke so dobe miru na svetu

Tajnik znanega kavardskega vseučilišča Cambridge v Angliji, je ugotovil, da je živelo človeštvo v zadnjih štiri tisoč letih le 323 v popolnem miru brez vojnih zapletljajev, to je okoli osem odstotkov, V Evropi je bilo v zadnjih 300 letih 327 vojnih spopadov.

Krvava bilanca Hitlerjevega dela

Poročajo, da so do 31. marca letošnjega leta 2,665.000 bivših vojakov nemške vojske izjavili za mrtve. Mrtvi nemški vojaki so pokopani na 13.700 pokopališčih v raznih delih sveta.

Riž s političnimi nazivi

Iz Pekinga poročajo, da je uspelo Kitajcem vzgojiti po teoriji sovjetskega naravoslovca I. V. Mičurina nekaj novih vrst zelenjave in riža, ki so jih kitajski rižarji takole krstili: „Pomoč Koreji", „Obramba domovine", „Smrt ameriškim udornikom", „Sovjetski prijatelj".

Pridelovanje riža na Hrvatskem se širi

Po uspehih v pridelovanju riža na Jelas polju so proučili možnosti, da bi pridelovali riž še drugih krajih Hrvatske. Ugotovili so, da riž tudi zelo dobro uspeva v severnejših krajih, na Lonjskem polju, in v Hrvatskem zagorju. Mnoge kmečke delovne zadruge se zanimajo za pridelovanje riža. Na Lonjskem polju bodo postopno posejali z rižem okrog 8000 ha. Tako bi Hrvatska zadovoljila svoje najnujnejše potrebe po rižu.

Zakrila si je oči z rokami in je zajokala poltiho . . .

Kakor bi jo razpihal veter, lahkokrili, brzonogi, se je raznesla po fari, po vsi dolini gor in dol, na vse štiri vetre vest: brat Tratnikov je ponesrečil, in z njegovo nesrečo je udarjena težko, smrtno nevarno morda, tudi Trata.

Posluhnili so ljudje in so se začudili.

„Ali je tako? Aha!"

In v hipu je otemnel znatno sijaj Tratin.

Šel je mimo človek iz soseščine, znanec, prijatelj, ki se je sicer cedil od sladkosti in prijaznosti in se je odkrival Trati od daleč — šel je mimo in se je nasmehnil zaničljivo in škodoželjno.

„Vedel sem: prej ali slej pride polom. Kakšno gospodarstvo je bilo to, kakšen napuh! . . . Vedel sem, rekel sem že davno . . ."

Mračen se mu je zazdel sicer ponosni dom, neprijazen s svojimi velikimi okni, zročimi v mimogredoče kakor plašne, prestrašene oči. In majhen se mu je zdel, potrt in ponižan.

„Od Boga udarjen — v kazen za napuh!"

Šel je mimo človek, ne prijatelj, ne sovražnik, znan v domu le za silo. Enkrat, dvakrat je bil v hiši. Govoril je z rajno gospodinjo in ga je povabila vljudno, naj sede, in mu ponudila kruha in pijače. S staro Katro, sedanjo gospodinjo, je govoril morda kdaj in je našel prijaznost, dasi je bil le malo znan, redek gost na Trati. Šel je mimo zdaj, in se mu je zatožilo v srcu; sočutno je gledalo oko črez dvorišče na veliki dom.

„Pomagaj Bog! — Morda pa ni tako hudo!

In blagoslov je zaprosilo iz neba srce, ki je našlo prijaznost v domu . . .

Čudili so se nekateri, drugi so se vznemirili. To so bili oni, ki so imeli kupčijske zveze s Tratnikom, ki so mu prodajali les in drugo, ki so kupovali za njega, zaupajoč v njegovo ime, v njegovo bogastvo. Bili so mirni do sedaj kakor dete na prsih materinih. A glej, nenadoma jih je zdramila iz miru črna vest o nesreči.

„Če bi mi izplačali, gospod Železnik. V zadregi sem, potrebujem zelo nujno."

Tratnik je videl in vedel: lažejo z besedami, lažejo z očmi, zročimi varljivo, nedolžno, kakor bi bila vest o nesreči še za deveto goro, in bi ne bil prišel še do njih niti slab odmev od nje.

Drugi so pisali.

„Dolgo je že na dolgu. Prosim nujno, da se poravna. Potrebujem denar v malo dneh."

Vsi niso pisali tako prijazno. Mnogi so tirjali z mogočno, nekateri s sirovo besedo.

Resnično, kakor bi udarila Trato roka božja v velikem srdu!

Gospodar je sedel v pisarni, je računal, je pisal pisma, upnikom, tolažeč jih, dolžnikom, tirjajoč svoje vsote; pisal je bratu. kolneč njega in njegovo brezvestnost.

(Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H. Klagenfurt — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.